

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

Cu acest cuvânt sfânt, pe care poporul român în gemunchi în fața Catedralei Ortodoxe din Cluj l-a rostit de zeci de ori în ziua de 22 decembrie 1989, vom începe și noi drumul nou al vieții.

Dumnezeu este cu noi — acesta este cuvântul ce ne va călăuzi de acum înainte pașii în viață.

Dumnezeu este cu noi — acest suprem crez ne obligă să trăim în sfîntenție și în dreptate; să ne lepădăm de toate interesele personale și să-L urmăm pe Iisus Hristos, Domnul, Dumnezeu și Mîntuitorul nostru.

Dumnezeu este cu noi acum și nimeni și nimic nu ne mai poate înspăimînta.

Dumnezeu este cu noi, cu poporul român binecuvîntat și iubit de Dumnezeu.

Dumnezeu este cu noi și vom trăi și vom munci cu toate puterile noastre pentru refacerea țării, pentru salvarea țării, pentru înflorirea țării.

Dumnezeu este cu noi cu toți cei ce în desăvîrșită unitate sufletească vom apăra poporul român de dezbinare, de ură, de minciună, de violență, de tot ce vine de la diavolul și caută să distrugă unitatea noastră sufletească, bisericească, românească.

Dumnezeu este cu noi, de aceea avem încredere absolută în Dumnezeu și în înțelepciunea preoților luminați și a poporului nostru român binecredincios.

Anul trecut l-am început cu speranță, după cum s-a scris în zorii anului 1989, în îndrumătorul Bisericesc de la Cluj, în articolul intitulat: „În pragul anului nou”, unde, în chip profetic s-a spus: „Speranța ne deschide ușa vieții în fiecare an. Cu speranță să primim copilul care se naște, anul care începe, lucrarea și drumul la care pornim. Cu cîtă bucurie privește fiecare om anul care începe, dacă are în sufletul său speranță. De unde dispăre speranța, începe infernul. Toți oamenii cu judecată împede încep anul avînd în suflet arzînd puternic speranță. Nimenea nu trebuie să înceapă anul fără speranță. Tot lucrul bun, tot lucrul drept, tot lucrul frumos are în sine o putere care pînă la urmă va triumfa. Tot ce ai în gînd, drept, cinstit, adevărat, fii sigur că prin munca ta odată se va realiza. Vei vedea cu ochii tăi înflorind aspirațiile, toate dorurile tale, dacă sînt fructul unui plan sănătos, dacă, pe lîngă puterile proprii materiale vei pune și marile puteri spirituale, care asigură triumful omului, al poporului, al societății care are moralul ridicat” (Iustinian C. Maramureșanul, Episcop-vicar, Îndrumătorul Bisericesc, 1989, p. 33—34).

Aceste cuvinte rostite la începutul anului trecut Dumnezeu le-a împlinit. Nu ne-am înșelat în credința și în speranța noastră.

În mod cu totul miraculos, înainte de a încheia anul 1989, Dumnezeu i-a dat putere poporului român să-și cucerească libertatea.

Poporul român a cîștigat în șapte zile o luptă mai importantă decît multe lupte din istorie.

E aproape incredibilă această biruință. Fără arme și fără să ucidă pe nimeni, în timp ce el era ucis fără milă, poporul român a biruit. Milioane poporului român au rămas curate. S-au acoperit de rușine și de sînge nevinovat cei ce au terorizat acest popor zeci de ani.

Dumnezeu este cu noi — să nu uităm acest lucru — Dumnezeu este cu noi și acum cînd, împreună, mină în mină, plecăm la un nou drum, spre un nou orizont. Plecăm să cucărim alte bătălii tot așa de importante și de grele. Plecăm spre reconstruirea țării. Plecăm spre reorganizarea vieții. Plecăm spre refacerea României.

Dumnezeu este cu noi

Plecăm spre livezi și ogoare ca să le facem să ne dea recolte bogate, care de acum vor fi ale noastre. Plecăm spre șantieri, spre fabrici, spre ateliere, ca să dăm țării viață. Fără munca noastră cinstită și încordată țara nu va înflori și nici nu poate trăi.

Plecăm acum să reorganizăm învățămîntul și știința, să dăm țării noastre strălucirea și prestigiul pe care le-a avut, prestigiul de țară cu intelectuali minunați, cu mulți oameni de știință și cultură, cu artiști și savanți, cu studenți și elevi deștepti și curaji, prestigiul de țară cu muncitori și țărani harnici, cinștiți, capabili de multe și mari realizări.

Plecăm spre un orizont nou, pe care generația tinăra nu l-a cunoscut și nici în vis nu și l-a putut închipui, orizontul libertății.

Drumul nostru este înconjurat încă de multe prăpăstii. Toți avem nevoie de multă răbdare și înțelepciune. În fruntea poporului este necesar să stea, în acest moment, tot cinstit, mai înțelept, mai bun, mai curat.

Cuvîntul lor să fie clar. Îndrumările să fie fără greș.

Planurile de lucru să fie bine gîndite. Experiența prin care poporul român a trecut să ne fie de învățătură pentru totdeauna. Dumnezeu nu vrea să dormim și să visăm vise deșarte. Dumnezeu vrea să gîndim, să muncim, să ne bucurăm, să ne trăim viața omenește, așa cum ne-a învățat Iisus Hristos, Care, Dumnezeu fiind, S-a făcut om ca să-l învețe pe om să trăiască ca un Dumnezeu.

De aceea avem o datorie supremă acum să-L căutăm, să-L găsim și să-L cunoaștem pe Iisus Hristos.

În acest drum, în drumul spre Hristos ne călăuzește Maica noastră, Sfînta Biserică Strămoească, care a călăuzit pașii tuturor moșilor și strămoșilor noștri de aproape două mii de ani, Biserica Ortodoxă, care este întemeiată pe piatra cea adevărată, care este Iisus Hristos. Învățătura curată a lui Iisus Hristos; cuvîntul Bisericii Ortodoxe este cuvîntul lui Dumnezeu.

Cînd trăim în unitate cu Biserica Ortodoxă, trăim în unitate cu Iisus Hristos, Care este capul Bisericii Ortodoxe și cu toți moșii și strămoșii noștri care au trăit și au murit în slujba Bisericii Ortodoxe.

Biserica Ortodoxă este Biserica poporului român. Această Biserică și în trecut, ca și astăzi era așa de strîns unită de viața poporului român, încît străinii numeau credința ortodoxă, „Legea românească”, iar poporul român numea Biserica Ortodoxă „Biserică strămoească”, pentru că ea a fost Biserica părinților noștri, a moșilor și a strămoșilor noștri de la început și pînă astăzi, de la Sfîinții Apostoli și pînă în zilele noastre.

În slujba Bisericii Ortodoxe, românii se simt ca în slujba lui Dumnezeu. Românii știu că această Biserică este casa lor, mama lor, care nu-și înșală copiii, care-și iubește copiii, care îi îndrumă pe copii pe calea cea mai bună și mai dreaptă spre limanul adevărului, dreptății și libertății.

Dumnezeu este cu noi, așa vom rosti de acum mereu, ca să nu rătăcim, să nu alunecăm, să nu cădem. Fiecare de acum, să începem să ne ridicăm, să ne înălțăm din starea în care am zăcut pînă acum, la starea firească a vieții adevărate.

Dumnezeu este cu noi și de aceea, împreună cu profetul să cîntăm toată suflarea românească „Cu noi este Dumnezeu, înțelegeți neamuri și vă piecați căci cu noi este Dumnezeu”.

† IUSTINIAN MARAMUREȘANUL
Episcop-vicar

BUNA-VESTIRE

Biserica noastră creștină dreptmăritoare, în fiecare an, la 25 Martie, prăznuiește Buna-Vestire a Maicii Domnului, sîrbătoare minunată, încărcată de bucurii duhovnicești deosebite, de înalte semnificații pentru zidirea noastră sufletească.

Praznicul Bunei-Vestiri este o adevărată visticie de bunătați, ca un iz-

a lui Dumnezeu, dusă pînă la jertfa pe Cruce a Fiului Său, în acest scop minunat.

Sfînta Liturghie a sîrbătorii Bunei-Vestiri ne-a împărțit o bucurie amplificată a momentului sîrbătorii anterioare a Nașterii Maicii Domnului, apoi a întrării în Biserică a Prea Curatei Fecioare Maria, acum fiind

vor de apă vie, cu adevărat sublim.

Deschizătoare de cea mai mare bucurie duhovnicească, în iconomia mîntuirii noastre, ea încumbă vibrații sufletești de mari intensități și totodată e și un prilej deosebit de profundă meditație, aflîndu-ne în Sfîntul și Marele Post al Păresimilor.

Tîlcul acestei mari sîrbătorii creștinești poate fi cuprins cu luminile harului divin, avînd vii sentimentele de recunoștință ce I se cuvin Providenței divine pentru iubirea nemărginită

la al treilea moment psihologic din buchetul minunat de sîrbători închinat supracinstirii ei.

Taina cea din veac ascunsă și de îngeri neștiută ne-a fost revelată în persoana Fecioarei Maria, conform cîntării bisericești, care cu puterea lui Dumnezeu a devenit Maică Pururea Fecioară. Dumnezeu, la care

(Continuare în pag. a 2-a)

Pr. Vartolomeu Constantinescu

IOAN MOLNAR-PIUARIU (1749—1815)

La 16 martie se împlinesc o sută șaptezeci și cinci de ani de stingerea vestitului medic oftalmolog și cărturar Ioan Molnar-Piuariu, născut în 1749 la Sadu, localitate unde au văzut lumina zilei alte două personalități ale românilor transilvăneni episcopul Ioan Inochentie Micu și nepotul său Samuil, unul dintre corifeii Școlii ardeleni.

Tatăl său, cunoscut sub denumirea de popa Tunsu, a rămas celebru prin îndirjirea cu care a apărut credința strămoească — ortodoxă —, opunîndu-se răspîndirii religiei greco-catolice în Transilvania. Din motive lesne de înțeles popa Tunsu a fost transferat de la Sadu în Banat, unde a păstorit pînă la sfîrșitul vieții. Într-o asemenea conjunctură s-a format personalitatea lui Ioan Molnar-Piuariu, care a continuat activitatea părintelui său cu alte

mijloace, la alți parametri și la un nivel superior.

Viitorul cărturar a frecventat liceul săsesc din Sibiu, iar după absolvire s-a specializat în oftalmologie, devenind primul medic român. De remarcat că la una dintre specializările sale la Viena l-a ajutat guvernatorul Transilvaniei Samuel von Brukenthal. La unele izbînzii ale sale a fost susținut de Loja francmasonică din Sibiu al cărui membru a fost încă din tinerețe. În 1777 devine medic oculist al Marelui Principat al Transilvaniei, iar în 1791 își începe activitatea universitară la Academia din Cluj.

În calitate de medic și-a creat o popularitate enormă atît în Imperiul habsburgic, cît și-n Muntenia și Moldova, unde efectua dese călătorii profesionale și

(Continuare în pag. a 2-a)

Mihai Sofronie

„Domnul mă paște și nimc nu-mi va lipsi” (Ps. 22, 1)

În Sf. Scriptură, această Carte a cântărilor, prin excelență a Bisericii, înfățișă multe imagini luate din lumea păstoritului. De altfel, se pare că nici nu există o îndeletnicire omenească cu care să se poată mai bine asemăna sau compara lucrarea lui Dumnezeu față de noi oamenii, legăturile Lui cu noi, decît cu viața păstorilor, cu legăturile dintre un păstor sau cioban adevărat și turma sa.

Iată-l, de pildă, pe proorocul David, el însuși cioban în tinerețele sale pe șesul și dealurile din preajma Betleemului de acum aproximativ 3000 de ani, cum — furat de imaginea odinioară a unei sau unor turme de oi, asemenea cărora ne este dat să vedem și noi adesea, nădăduim ca de acum încolo tot mai multe, supravegheate cu grijă, cu atenție și dragoste de ciobanii din preajma lor — exprimă, în Psalmul 22, un adevăr spiritual veșnic, ușor de înțeles de fiecare dintre noi, prin cuvintele: „Domnul mă paște și nimc nu-mi va lipsi”. David — profetul nu se oprește însă aici cu comparația sa ei, știind din viața sa și a tuturor păstorilor sau ciobanilor adevărați care pun binele turmei mai presus de orice, căutînd pașune bună, apă curată, loc potrivit de tîrît etc. își continuă ideea spunînd: „La loc cu pașune acolo m-a sălășluit; la apa odihnei m-a hrănit”, ca mai departe să fie mai explicit în ceea ce voia să ne spună, cînd arată: „Sufletul mi l-a întors, povățuitu-m-a pe căile dreptății” (Ps. 22, 1—3).

Într-adevăr, Părintele nostru ceresc ne stă în ajutor, nu numai binecuvîntîndu-ne munca, trimițînd „ploaie la vreme”, după vorba sâtenilor noștri, pentru „îmbelsugarea roadelor pămîntului”, cum ne rugăm la fiecare sf. slujbă, pentru „plînea noastră cea de toate zilele”, spre a ne hrăni trupurile, ci El mai ales ne „paște” sufletește, ne ajută să ne hrănim ființa noastră spirituală, partea nemuritoare din noi, prin care tindem spre El și prin care ne asemănăm cu El: „În ce chip dorește cerbul izvoarele apelor, așa te dorește sufletul meu pe tine, Doamne”, spune tot Psalmistul David (Ps. 41, 1). Tatăl nostru ceresc vine deci în întîmpinarea acestei foame și sete de care și

sufletul, ca și trupul și uneori și mai mult decît el, are nevoie.

Dumnezeu a „păscut” desigur în chip special pe poporul evreu, pe care l-a purtat „ca de mină” în toată perioada Vechiului Testament, hrănindu-l nu numai cu cuvîntul Său, ci și cu hrană trupească, așa cum s-a văzut în pustia Sinai și cu încă alte multe prilejuri.

Dar, după cum au prezis unii profeți, care, ca și David, au folosit tot imagini luate din lumea păstoritului, prin Mesia, prin Fiul Său întrupat, Dumnezeu paște, El hrănește spiritual pe toți fiii Pămîntului, ajutîndu-l să se întoarcă „de la întuneric la lumină”, cum spune Sf. Apostol Pavel. Așa de pildă, proorocul Isaia spune: „El (Dumnezeu) va paște turma sa ca un păstor și cu brațul său o va aduna. Pe miei îi va purta la sinul său și de cele ce alăptează se va îngriji” (Isaia 41, 11), acestora nemăfîindu-le „nici foame, nici sete” (Isaia 49, 10), sau cum citim în cartea profetului Iezechiel: „Zice Domnul Dumnezeu: Iată eu însumi voi purta grijă de oile mele și le voi cerceta, cum cercetează păstorul turma sa... Le voi paște în pașune bună, voi paște oile mele și eu le voi odihni, zice Domnul Dumnezeu” (Iez. 34, 11—15).

„Voi pune peste ele un singur păstor, care le va paște” — spune Cel Atotputernic tot prin gura profetului Iezechiel (34, 23), text care ne duce desigur cu gîndul la Mîntuitorul Iisus Hristos, care a spus despre Sine atît de lămurit: „Eu sînt păstorul cel bun. Păstorul cel bun sufletul său și-l pune pentru oi... Eu sînt păstorul cel bun și-mi cunosc (oile) mele și ele mă cunosc pe mine... Și glasul meu vor auzi și va fi o turmă și un păstor” (Ioan 10, 11—16). Așadar, Iisus-Domnul nostru „este păstorul cel mare al oilor” (Evrei 13, 20), „mai marele păstorilor” (I Petru 5, 4), despre care putem spune că ne „paște” în cel mai deplin înțeles al cuvîntului, pe toți cei ce îl urmăm cu înțelegere noastră ființă. Este potrivit, în această privință, să ne reamintim cuvintele rostite femeii samaritanice, căreia i-a spus și desigur nouă tuturor: „Tot cel ce va bea din apa această va înseta iarăși, iar cel ce va

bea din apa pe care i-o voi da eu nu va înseta niciodată” (Ioan 4, 13—14), sau ispititorului în pustul Carantaniei: „Nu numai cu plîne va trăi omul, ci cu tot cuvîntul care iese din gura lui Dumnezeu” (Matei 4, 4).

„Pășunea” în care Dumnezeu ne „paște”, cu care El ne hrănește, este deci în primul rînd cuvîntul Său, învățătura Sa, descoperită nouă prin profeți și apoi prin însuși Fiul Său întrupat, învățătura cuprinsă în Sf. Scriptură și Sf. Tradiție și pe care Biserica ne-o propovăduiește de aproape două mii de ani prin slujitorii săi.

Porunca adresată ucenicilor: „Dați-le voi să mînce” (Matei 14, 16) mulțimilor care, ascultîndu-l, uitaseră pur și simplu de mîncarea trupească, se răstîrse ca o îndatorire permanentă asupra Bisericii creștine de a hrăni sufletește fiii săi. „Iată vin zile, zice Domnul Dumnezeu, în care voi trimite foamete pe pămînt, voi foamete de plîne și nu sete de apă, ci de auzit cuvîntul Domnului” (Amos 8, 11), foamete și sete care se resimt atît de vădit și astăzi, iar cuvîntul lui Dumnezeu hrănește într-adevăr, potolîndu-ne foamea și setea sufletească ca nimc altceva. Pildă grăitoare, între altele multe și din toate veacurile creștine, este Sf. Iustin martirul și filozoful care, după mărturia sa din lucrarea: „Dialogul cu Iudeul Trifon”, a colindat pe la toate curentele filozofice ale timpului său: pe la stoici, pe la platonicieni, pe la pitagorei, pe la peripateticieni și pe la altele, curente care nu l-au satisfăcut, nu l-au putut „hrăni”, ancorînd în cele din urmă în creștinism, „singura filosofie sigură și folositoare”, după spusa sa. Se adevărea și cu el cele spuse de Iisus-Domnul nostru: Cel ce va bea din apa pe care o voi da nu va mai înseta niciodată, căci ele, învățăturile dumnezeiești, propovăduite de Sf. Biserică, „sînt viață pentru cei ce le pun în faptă și doctorie pentru tot trupul omenesc” (Pilde 4, 22).

Spunînd că Dumnezeu „mă paște și nimc nu-mi va lipsi”, Psalmistul David exprima deci marea adevăr

(Continuare în pag. a 2-a)

Arhid. Gh. Papuc

Mamei mele

Cînd vîd tulpini crescînd sub soare
Sau florile scîlpind de rouă,
Cînd vîd carpatice ponoare,
De-i cer senin, sau dacă plouă,

Cum munții-mi farmecă privirea
Cu-a lor mirifică fantasmă,
Sfidînd spre zări nemărginirea,
Scîldînd brădetul în mireasmă,

Cînd visele copilăriei
Din nou către Carpați mă cheamă
Ca-ntr-o divină feerie,
Mi-e gîndul către tine, mamă.

Mîlădă-mă fost, prin a ta fire,
Și m-al crescut copac întreg
Sorbînd a zorilor lumină,
Ca rostul vieții să-nțeleag.

M-am învățat ce-i cumpătarea
Și dragostea de cel aproape
Făcîndu-mi sfetnic cugetarea
Și gîndurile — limpezii ape.

Mi-ai dăruit menirea sfîntă
De-a prețui virtutea muncii,

De-a ști cînd veacul se frămîntă
Primejduind în fașă prunci.

Ai suferit precum martirii
Trudînd din zori în asfîntit;
Ai înfruntat și legea firii
Cînd triste zări și s-au ivit.

Nestrămătată din credință,
Cu părințească-ți mîngiere,
Răzbați cu-ntr-oare ta ființă
S-avem cea mai de preț avere:

S-avem sublimul simț al muncii
Și-al datoriei împlinite —
Tezaur necuprins în unci:
Comoara vieții nesfîrșite.

EPILOG

Sosit-a ziua despărțirii
Cînd alte zări spre Veci te cheamă
Să porți, deci, nîmbul nemuririi —
E tot ce-ți mai doresc azi, mamă.

Ioan Mihal

BUNA-VESTIRE

(Continuare din pag. 1-a)

toate sînt cu putință a schimbat rînduiala filii omenești în persoana celei mai curate Fecioare din veac aleasă pentru a deveni, prin alesele ei virtuți, vas al Duhului Sfînt din care se va întrupa Fiul lui Dumnezeu, la plînire vremii.

Rod al rugăciunilor, privegheilor, postului și milosteniilor cucernicilor ei părinți Ioachim și Ana, Fecioara Maria a fost consacrată Templului din Ierusalim, în Sfînta Sfințelor, în spor de creștere în har, ascultare și deosebită interiorizare. Era de așteptat ca avînd o asemenea pregătire, Dumnezeu a găsit-o plină de har și cea mai potrivită să devină Mamă a Fiului Său, Cel din veșnicie născut. Astfel ea a devenit un adevărat chivot sau palat curat al Duhului Sfînt, cuib al Vulturului Cereș (Iisus Hristos), Biserica sfințită, Rai cuvîntător, lauda Apostolilor, bucuria mucenicilor și cea mai sigură mijlocitoare, solitoare la Dumnezeu, prin rugăciunile ei pentru noi, în evlavia străbunilor noștri.

Fiind mai cinstită decît Heruvimii, Serafimii și toți îngerii, Biserica i-a închinat Prea Curatei Fecioare Maria: acatiste, paraclise, rînduile de cult, la dimensiunile vredniciei ei, la loc de frunte și pictura noastră bisericească e grăitoare în acest scop. I s-a închinat hramuri de biserici ca adevărate grădini duhovnicești ale Maicii Preacurate. La Locurile Sfințe, Nazaret și alte binecuvîntate locuri, Muntele Athos, toate mînturînd grija deosebită a Bisericii pentru supraviețuirea ei.

Buna-Vestire a Maicii Domnului i-a fost adusă printr-un mesaj cereș impresionant, de către îngerul (Arhanghelul) supranumit al darului (bucuriei), Arhanghelul Gavriil. Locul unde a binevestit-o se află, cu deosebită grijă amenajat în Tara Sfințită, cu un marcaj deosebit pe care pelerinii și turștii ni-l confirmă cu piosenie. După Sfînta Tradiție, Arhanghelul Gavriil a întîmpinat pe Fecioara Maria, ținînd un crin alb în mînă, semn al purității Fecioarei. Biserica a pictat-o întocmai, pe ușile împărătești ale Icoostasului, scoțînd în relief simbolismul cuvenit al înfățișării Prea Curatei Fecioare, drept Ușă prin care a intrat Povățuitorul, adică Domnul nostru Iisus Hristos, ușa rămînînd închisă, imagine a puterii fecioriei Maicii Domnului.

Dar să urmărim cu ochii sufletului relatarea textului (pericopei) Sfintei Evanghelii a praznicului Bunei-Vestiri, cuprins în Sfînta Scriptură, la Sfîntul Evangelist Luca.

În context la începutul cap. I, același Arhanghel Gavriil a vestit pe părinții Sfîntului Ioan Botezătorul, preotul Zaharia și soția sa Elisabeta că vor avea, deși la bătrînețe, prunc pe înaintemergătorul Domnului Iisus. Elisabeta s-a ținut cinci luni, zicînd cu profundă recunoștință și smerenie, că așa a găsit de bine Domnul să lucreze:

„Iar în luna a șasea a fost trimis îngerul Gavriil de la Dumnezeu, într-o cetate din Galileea, al cărui nume era Nazaret, la o fecioară logodită cu un bărbat care se chema Iosif, din casa lui David și numele Fecioarei era Maria. Și intrînd îngerul la ea i-a zis: Bucură-te cea plină de har. Domnul este cu tine. Binecuvîntată ești tu între femei. Iar ea văzîndu-l s-a tulburat de cuvîntul lui și cugeta în sine: Ce va fi însemnînd urarea aceasta? Și îngerul i-a zis: Nu te teme Marie căci ai aflat har la Dumnezeu.

Și iată, vei lua în pîntece și vei naște fiu și vei chema numele lui Iisus. Aceasta va fi mare. Și Fiul Celui Prea Înalt se va chema și Domnul Dumnezeu fi va da Lui tronul lui David, Tatăl Său și va împărăți peste casa lui Iacob în veci și împărăția Lui nu va avea sfîrșit. Și a zis Maria către înger: Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și îngerul i-a zis: Duhul Sfînt se va pogori peste tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri, pentru aceea și Sfîntul care se va naște din tine, Fiul lui Dumnezeu se va chema. Și iată, Elisabeta rudenia ta a zămislit și ea fiu la bătrînețe ei și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită steapă. Că la Dumnezeu nimic nu este cu neputință. Și a zis Maria: Iată, roaba Domnului. Fie mie după cuvîntul tău. Și îngerul a plecat de la ea“ (Luca 1, 26—38).

Acest impresionant dialog cu vibrante momente psihologice ne arată minunata pregătire, atitudine și rolul Fecioarei în planul de mîntuire al omenirii, vrednicia ei fiind împodobită cu alese virtuți în scopul urmării de Dumnezeu Care, anume a ales-o să urce treptele desăvîrșirii la dimensiuni cosmice în salvarea neamului omeneșc din robia păcatului primilor părinți, Adam și Eva. Ea fiind restauratoarea Evei a făcut posibilă venirea Domnului Iisus Hristos care ne-a rîscumputat prin jertfa singeroasă de pe Golgota din iubirea nemărginită a lui Dumnezeu pentru noi. Praznicul Bunei-Vestiri cu mireasmă duhovnicească, cu ținșiri de lumină întru zidirea noastră sufletească ne determină să luăm aminte, după cuvînt, a preacinstii pe Maica Domnului așa cum ne-a dovedit mai întîi, însuși Domnul nostru Iisus Hristos. Pătrunzîndu-ne de marea rol al Maicii Domnului pentru mîntuirea sufletelor noastre apelăm la credincioasele și compatrioatele noastre îndeeșbi să privească, în duh, spre modelul desăvîrșit, prin virtuți al Maicii Domnului, spre Sfintele femei Mironosite, mame de Sfinți Părinți, mame de voievozi, cu părintească povătuire rîvnită să păstrezi, să ocrotești odraslele cu educație creștinească spre a fi viitori credincioși și patrioți loiali, harnici și cinstiți.

Avem la îndemînă, în minunatul cult de supracinstire a Maicii Domnului, acatiste, paraclise ca niște vistierii, ca faguri de miere pentru suflet, — prin care s-o rugăm neîncetat să mijlocească la Sfînta Treime în jurul Căreia se află ca o împărăteasă de-a dreapta, spre împlinirea dorințelor noastre de pace, liniște, ocrotire a Bisericii, a Patriei noastre, a întregii lumi.

Maica Domnului e adevărat rîu de apă vie, stîlp luminos de povătuire a credincioșilor. Să ne îndreptăm spre ea, ca spre steaua călăuzirii noastre sufletești, ca spre Everestul munte al desăvîrșirii cum au înțeles turștii s-o situeze în scop duhovnicesc, ca pe un liman de liniște a sufletelor zbucumate și dezorientate, ca la o cheazăie a orientării noastre spre cele bune, spre practicarea virtuților străbune. E demn și se cuvine astfel în regăsirea, în devenirea noastră. Pe Maica Preacurată s-o rugăm să ne ocrotească sub sfîntul ei omofor sau acoperămînt:

Parfumul florilor din Rai
Învieze, Sfîntă Fecioară
Și cîntul păsărilor ni-l redai
În farmecul dorit de primăvară!

AMIN.

Ioan Molnar-Piuaru (1749—1815)

(Continuare din pag. 1-a)

În același timp contribuia direct la stringerea legăturilor pe multiple planuri cu frații de dincolo de Carpați.

În anul 1789 a încercat să editeze primul ziar românesc „Foaie română pentru econom” (Walachische Zeitung für den Landmann), primind ajutor din partea guvernatorului Bánffy și a tipografului Hochmeister, dar din cauză că nu primește scutirea de taxe poștale, acest periodic nu mai poate apărea.

În domeniul politic participă la cele două evenimente importante: Răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan (1784) și Supplexul (1791). Pentru a împiedica vărsarea de sînge participă alături de episcopul Ghedeon Nichitiș la încheierea unui armistițiu cu Crișana, cu prilejul căruia a ascultat păsările iobagilor, pe care le-a consemnat într-un raportat redactat cu înțelegere față de cei oropșiți. În 1791 a fost unul dintre coautorii memoriului Supplex Libellus Valachorum prin care se cereau drepturi naționale pentru românii transilvăneni. Elaborarea Supplexului prezenta prima acțiune comună dintre ortodocși și greco-catolici, după mai multe decenii de animozități, exemplu ce n-a rămas fără urmă, în vederea apărării cauzei naționale a românilor transilvăneni.

Concomitent cu sprijinirea în viața mîntuitorului românesc prin înaintarea a numeroase memorii, care au avut urmări pozitive,

Ioan Molnar-Piuaru în 1795 a mai făcut o încercare culturală — tot în premieră — cu privire la înființarea unei asociații culturale *Societate filozoficească a neamului din Mare Prințipatul Ardealului*, ce urma să editeze periodicul „Vestiri filozoficești și moralești” cu conținut enciclopedic, idee ce n-a putut fi materializată.

În același timp Ioan Molnar-Piuaru a fost și un mare editor, tipărind Minee, un Octoih și Evanghelia, activitate de o deosebită însemnătate, deoarece circulația cărților dincoace și dincolo de Carpați contribuie la unificarea literară a limbii, punînd bazele viitoarei unități culturale.

Pe lîngă activitatea editorială fiind un adevărat consilier al Tipografiei din Buda, Ioan Molnar-Piuaru a elaborat și opuri proprii cum ar fi *Economia stupilor*, *acum întîi izvodită și dată de Ioan Molnar, doftorul de ochi în marele Prințipat al Ardealului*, Viena, 1785, înscrîndu-se ca prima lucrare în știința agronomică românească, apoi o gramatică și un dicționar german-român, precum și o serie de traduceri, care au completat un gol în cultura românească. (O lucrare de istorie universală de Millot, apoi o Retorică, manual de morală cetățenească).

Prin întreaga activitate desfășurată Ioan Molnar-Piuaru ocupă un loc aparte în spiritualitatea românească, iar în unele domenii s-a dovedit a fi chiar un precursor.

Lăcomia sau îmbuibarea

După învățătura Bisericii noastre, păcatul este călcarea cu deplină știință și cu voie liberă, prin gînd, cuvînt sau faptă a voii lui Dumnezeu. Iar pentru că voia lui Dumnezeu se arată în legile Sale, păcatul se mai numește și fărădelege.

Existența păcatelor de mai multe feluri este evidentă. Toate păcatele sînt o necinstire a lui Dumnezeu, dar nu toate îl necinstesc pe Dumnezeu în același chip și în același grad. Unele au ca obiect pe Dumnezeu și se referă numai la El; altele lovesc, în același timp, în drepturile și demnitățile aproapelui. De aceea, teologic, deosebim păcate grele sau de moarte și ușoare. Păcatele grele se mai numesc și păcate de moarte pentru că „înstrăinează pe om de harul lui Dumnezeu și omoară pe acela prin care se aduce la îndeplinire” (Teologia Morală Ortodoxă vol. I, p. 409).

După Mănturisiria ortodoxă, păcatele grele sînt de trei feluri: Capitale, împotriva Duhului Sfînt și strigătoare la cer. Dintre păcatele capitale face parte și lăcomia sau îmbuibarea. Ea este pofta nestăpînită de a mîncă și de a bea peste măsură. Este un păcat al trupului (Gal. 5, 19).

Neorînduiala lăcomiei stă în faptul că în folosirea mîncării și băuturii nu se ține măsura firească, de bunul simț și de mîntea sănătoasă.

Răutatea lăcomiei constă și în aceea că mîncarea și băutura, care sînt mijloc de întreținere a vieții, devin însuși scopul vieții.

În sine și prin natura ei, lăcomia fiind un exces în lucruri indiferente este un păcat ușor, dar poate deveni păcat greu în următoarele cazuri: 1. Cînd ținem atît de mult la mîncare și băutură încît de dragul lor sîntem gata să călcăm porunci în urma cărora ajungem sub păcat de moarte. Despre cei ce-și fac din mîncare supremul scop în viață Sf. Apostol Pavel spune că pîntecele este dumnezeul lor (Filip. 3, 19); 2. Cînd din pricina lăcomiei nu mai sîntem în stare să îndeplinim o datorie a cărei neîmplinire duce la păcat greu; 3. Cînd din cauza lăcomiei ne ruinăm sănătatea.

Sf. Scriptură oprește îmbuibarea, lăcomia sub orice formă ar fi ea „Luați seama și vă feriți de lăcomie” — spune Mîntuitorul (Luca 12, 15), iar Sf. Apostol Pavel arată că pizmuitoarii, uciagașii, bețivii, cei ce petrec fără măsură și alții asemenea acestora „nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu” (Gal. 5, 21).

Parabola cu bogatul nemilostiv, care nu slujea decît stomacului său, care nu credea decît în petreceri și în desfătări și săracul Lazăr stă înaintea ca o pildă vie de sfîrșitul și de cele ce îi așteaptă dincolo de pragul acestei vieți pe cei asemenea bogatului în cauză.

De altfel, cei roboți pîntecelelor lor au o viață interioară zbucumată și de cele mai multe ori aparenta lor „fericire” nu durează mult, luîndu-și adevăratul plată nesăbuitei lor încă din această viață, cum arată și Cartea Iov, că îmbuibatul „nu va cunoaște pacea lăuntrică... nimic nu scapă de lăcomia lui, de aceea înflorirea lui nu va ține mult” (Iov 20, 20). Ba mai mult, Sf. Apostol Pavel consideră lăcomia închinare la idoli: „Drept aceea, omoriți mădularele voastre — ale omului pămîntesc — desfrînarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este închinare la idoli” (Colos. 3, 5).

Ca și lăcomia la mîncare, lăcomia la băutură este păcat greu. Beția este abuzul voluntar de băutură alcoolică consumată numai din plăcere, pînă la slăbirea sau pierderea rațiunii. Patima beției este păcat de moarte pentru că din cauza ei se provoacă scandaluri ori crime, suferințe familiei, pagube și mari neajunsuri societății.

Arătînd cum alcoolismul pervertește firea omului, pagubele pe care le aduce vieții sale, Sf. Vasile cel Mare spune: Vinul arde pe bețivi și-i provoacă să bea tot mai mult. Prin băutură curajul devine lăș; omul cast nerușinat; omul dreptății și cu bun-simț devine omul nedreptății și lipsit de bun-simț. Bețivul devine instabil, certăreț, schimbător de impresii, mincinos, strigă, face scandal ș.a. Beția este „o băutură a nebuniei, concurs în care prezidează diavolul și al cărui premiu este păcatul”.

Alcoolismul produce rele nespuse de mari atît individului cît și colectivității. Individului îi slăbește simțul moral, distruge sănătatea trupului și sufletului. În societate tulbură pacea și liniștea fa-

miliei, duce la nenumărate fapte antisociale etc. Lăcomia la băutură duce de asemenea la lene.

Îngreuiat cu îmbuibare de mîncare și băutură, desprins din efortul muncii, lăcomul este împins la lene, iar prin lene la furt. Lăcomul devine leneș și hoț ia pe ascuns lucrurile străine (furt), ia cu sila și pe față lucrurile altuia (prădăciune), ia lucrurile străine prin mijloace violente (înselăciune), vinde cele trebuitoare traiului cu prețuri de două sau mai multe ori mai mari (specula), oprește plata lucrătorilor, trăiește din cerșetorie ș.a. Iată pentru ce Sf. Apostol Pavel numără și furtul printre păcatele care îl lipsesc pe făptuitor de împărăția lui Dumnezeu (I Cor. 6, 18).

Furtul „spurcă pe om” (Matei 15, 20). Sînt considerați furi nu numai cei ce fură, ci și cei ce se întovărășesc cu furii, compliciti, pentru că „cel ce se întovărășește cu furul ucide sufletul său și își atrage asupra sa blestemul” (Prov. 29, 24).

Din acest motiv Sf. Ap. Pavel poruncește atît de categoric: „Cine a furat să nu mai fure, ci mai virtuos să se ostenească lucrînd cu mîinile sale lucrul cînstît, ca să aibă să dea și celui ce nu are” (Efeseni 4, 28).

Avînd în atenție păcatul furtului, mereu să ne aducem aminte de cuvîntul de învățătură al Mîntuitorului Iisus Hristos: „Nu vă adunați comori pe pămînt unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură, ci adunați-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică și unde furii nu le sapă, nici le fură” (Matei 6, 19—20). Este o chemare la înțelepciune. Bunurile spirituale sînt mai de valoare înaintea celor materiale. Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui să o căutăm mai întîi și toate celelalte le vom dobîndi printr-o muncă cînstită, nepătimașă și dreaptă. Să ne întrecem umii pe alții cu cinstea și nu cu răul, indiferent în ce domeniu de activitate am lucra. Așa vom plini legea lui Hristos, așa vom răspunde unui imperativ al echității sociale al vremurilor noastre.

„Să umblăm — după porunca Sf. Apostol Pavel — ca la lumina zilei, nu în ospețe și în beții, nu întru desfrînare și întru fapte de rușine, nu întru pricină și pismă” (Rom. 13, 13), text care, alături de cele premergătoare, a făcut pe Fer. Augustin să devină dintr-un om dedat petrecerilor un fiu vrednic al Bisericii.

Să fugim deci de îmbuibare sau lăcomia de orice fel, de petrecerile fără de măsură, bineștiind că echilibrul, cumpăna în toate ne asigură o viață demnă, cu folos nouă și societății, și bineplăcută lui Dumnezeu, Părintele nostru cereș.

Pr. S. Sădujan

Metanoia

„Oricîte veți dezlega pe pămînt vor fi dezlegate și în cer” (Matei 18, 18)

Intr-o noapte visai un straniu vis: O carte deschisă peste-un abis. Era scrisă cu flori de mai: un paradis! Dar ce păcat: un loc pătat avea pe scris! Înflorat, îngenunchiat și cu mult foc o sărutai în acel loc. Și-ndată rămase locul fără de pată, din nou curat. Și iată, fîșîndu-și jocul, zorii deșteaptă un om mirat...	mintule, iartă un suflet trist! Varsă-nădurarea, ia-mi intristarea mare cît marea, Fiule Crist! Era o fald îngenunchiată, străfulgerată de-un dor nestins. Părea un inger rănit și stingher, cu ochiul sînger, de cer desprins... În pîr ea avea noaptea, stele-n priviri; În suflet avea moartea din pămîntiri... M-apropia!
---	---

In acea zi, de-un gînd supus, stam la altar cerînd de sus ploaie de har... Deodată aud o șoaptă transfigurată de-un foc incins: „— O, Cereș Tată, Maică Curată,	In acea zi mărturis cu plîns de rai, soptînd mereu păcatul greu, Iar eu o Deslegai și-nșenai cu dulce grai aprinde de muze ochii ei negri ca de tăciuni...
--	---

De-atunci
mă spăl pe buze
cu rugăciuni...
Preot Tulcan Florian
Cenacul literar „Liviu Rebreanu” Ineu

„Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi” (Ps. 22, 1)

(Continuare din pag. 1-a)

că Părintele nostru cereș nu numai că ne-a adus din neînțînță la ființă prin dragostea și atotputernicia Sa, ci ne și poartă de grijă, „paște” cum zice Psalmistul, ne ajută să ne împlinim în chip deplin destinul pe care El ni l-a hărăzit în lume. „Domnul Dumnezeu tău te învață cum învață omul pe fiul său”, citim în Deut. 8, 5. Numărul celor care s-au lăsat călăuziți întru totul de El este desigur imens, începînd cu dreptii Vechiului Testament, cu Sf. Apostoli, cu Sfinții Bisericii și toți creștinii adevărați din toate timpurile.

„Dumnezeule cel veșnic, cunosătorul celor ascunse, cela ce știi toate mai înainte de a se face, tu știi că minciuni au spus ei asupra mea și iată mor, nefăcînd nimic din cele ce au vîlentia acestia asupra mea” (Istoria Susanei 1, 42) — se roagă Susana, hrănită de cuvîntul lui Dumnezeu, în fața falselor acuze ce i se aduceau de doi bătrîni înfierbîntați de poftă jurnice, dar știm și aceea că Dumnezeu a salvat-o, dîndu-se la iveală vinovăția acuzatorilor ei, care și-au primit pedeapsa cuvenită.

„Doamne, Împărate atotîntitorule, toate sînt în puterea ta și nu este cine să se împotrivescă ție... Tu ai făcut Cerul și pămîntul și toate cele minunate de sub cer... Tu toate

le știi, tu știi că eu nu din mîndrie, nici din trufie, nici ca să supăr pe cineva am făcut aceea, că nu m-am închinat lui Aman cel mîndru... Dar eu am făcut aceasta ca să nu dau slavă oamenilor mai presus de slava lui Dumnezeu și nu m-am închinat nimănui fără numai ție, Domnului meu” (Estera 4, 17) — s-a rugat și Mardoheu cel căruia Aman îi și ridicase spînzurătoarea, dar Dumnezeu, care „este scut pentru cei care umblă în calea desăvîrșirii” (Pilde 2, 7), a scăpat și pe Mardoheu cel acuzat pe nedrept, descoperind ticăloșia lui Aman, care a fost spînzurat de stîlpul pe care el îl ridicase pentru Mardoheu, ceea ce, de altfel, s-a întîmplat și cu „cel mai iubit...”, care dorea ca tot poporul să i se închine, groaznic păcat, cîzînd el însuși în groapa săpată multîmii.

Astfel de realități îl făceau pe Goethe să exlame: „Progreseze lumea cît de mult, să se dezvolte cunoștințele omenești la cel mai înalt grad, nimic nu va înlocui Sf. Scriptură, baza oricărei culturi și civilizații”, sau pe marele filosof E. Kant să spună: „Biblia e comoara mea cea mai scumpă, fără de care m-aș simți nemorocit”, ori pe marele scriitor englez Ch. Dickens să arate că „Noul Testament (este) cea mai bună carte pe care a avut-o și o va avea lumea, deoarece îți dă cele mai bune reguli

după care se poate conduce o ființă omenească”, sau pe profesorul și apoi pe mitropolitul Irineu Mihăilescu să sublinieze că Sf. Scriptură „va răscoli, mîngia și înălța sufletul omeneșc cît va fi lumea”.

În Epistola sa către Efeseni (3, 8), Sf. Apostol Pavel vorbește de „bogația lui Hristos cea nepătrunsă”, adevăr anticipat de regele David cu 1000 de ani mai de vreme în primul verset din psalmul său 22.

Iisus-Domnul nostru, „Păstorul cel mare al oilor”, ne hrănește cu adevărat sufleteste prin învățătura Sa, prin pilda vieții Sale, prin harul Său, prin Sf. Taine, prin Sf. Liturgie și alte sfințe slujbe. Să ne lăsăm deci călăuziți de El, noi toți cei ce credem în El, de orice vîrstă și orice muncă am presta, mai ales acum, în aceste zile de totală reînviere națională, în care este nevoie de multă, de foarte multă lumină spirituală în a ne regăsi pe noi înșine, pe noi cei adevărați, în a ne valorifica toate puterile noastre pozitive spre zidirea unei vieți omenești autentice, senine și luminoase.

Cuvîntul Lui „să locuiești în noi cu toată îmbelsugarea” (Col. 3, 16), împărtășit nouă în sfința, sobornicească și apostolească Sa Biserică, „stîlp și întărire adevărului” (I Tim. 3, 15).

Preot profesor Dr. LIVIU GALACTION MUNTEANU

Lucian Blaga — într-una din poeziile sale — vorbește magnific despre aură ce o poartă în ele aducerile aminte. Astfel, el spune: „Pier lumini și pierie laur / Cade frunte, cade drum / Amintirile de aur — / Numai ele ard sub scrum“ (Tusculum).

Între-adevăr, aducerile aminte de locurile pe unde ne-am purtat pașii și de oamenii cu care am petrecut sau au avut o influență hotărâtoare în modelarea sufletului nostru, sînt adevărate indusioase, dar și invio-rează. Îndeosebi, sînt indusioase „amintirile de aur“ despre dascălii noștri, care, asemenea magului din basme, ne-au luminat „cărările pri-bege“. Aceștia le datorăm recunoștință și le păstrăm vie încoana în sufletul nostru, pomenindu-i cu pietate creștinească, de-a lungul anilor vieții noastre.

Între luminății mei dascăli și ai multor generații de studenți ce se pregăteau pentru slujba spinoasă, dar sublimă a preoției, se numără și me-ticulosul preot profesor Dr. Liviu Ga-laction Munteanu. Am dat față, prima dată cu el, în toamna anului 1926, cînd, proaspăt baccalaureat, mi-am în-dreptat pașii spre Academia Teolo-gică din Cluj, spre a face formele de înscriere. În biroul secretariatului instituției, m-a întâmpinat un tîner, mărunt de statură, dar plin de gra-vitate, care mi-a făcut înscrierea și mi-a eliberat „Carnetul de student“. Figura lui de atunci mi-a rămas ne-ștersă în memorie. Dar abia la des-chiderea cursurilor, am descoperit că tînerul cel făcuse oficiul de secre-tar, este profesorul titular al catedrei de *Studii biblice al Noului Testa-ment*, la care — azi — mi se duc gîndurile și inima, cu pioasă cin-stire postumă. El m-a inițiat în tainele studiului biblic; substanțialitatea fiin-ței mele interne este rodul — în pri-mul rînd — al profesorului Liviu Munteanu, care mi-a imprimat, mie și celorlalți învățați ai săi, cultul muncii severe și constructive. Ca atare, îmi îndeplinec o datorie firească de conștiință, evocîndu-i figura de sacerdot și de dascăl, pilduitoare în amîndouă ipostazele.

Este bătrîne de origine. A văzut lumina zilei în 16 mai 1898, în comu-na Cristian, județul Brașov. Școala primară a urmat-o în comuna na-tală, iar studiile secundare le-a ur-mat la liceul „Andrei Șaguna“ din Brașov. A trăit, în anii tînerieții în devenire, în această cetate de inexpug-nabilă a românismului tenace, în mijlocul valurilor vrăjmașe. Studiile liceale le-a isprăvit la sfîrșitul pri-mului război mondial, în urma căruia trupul fărîi s-a rotunjit în fruntăriile lui firești. În continuare, s-a înscris la Institutul Teologic „Andrian“ din Sibiu, pe care, la începutul anului 1919, după vacanța de Crăciun, vroia să-l părăsească, spre a se îndrepta spre Silvicultră. O discuție pe care a avut-o cu profesorul Dr. Nicolae Bălan (ulterior Mitropolit al Ardea-lului), a fost hotărîtoare pentru rîm-nirea lui în institut. Îndeosebi, au tras mult în câmpul cuvintelor con-clusive ale eruditului dascăl: „Ferice de cel ce nu se lasă amăgit de en-tuziasmul momentului, descifrînd ma-rile postulate ale viitorului; și vai de

acela, care pentru o clipă de bucu-rie, scîntînd cu perpetuarea ei veș-nicia, își clădește castele himerice“.

După obținerea „Absolutorului Teo-logic“ la Institutul Teologic „An-drian“ din Sibiu, Liviu Munteanu a plecat la Cernăuți, înscriindu-se la renumita Facultate de Teologie din acest oraș. Aici, după prestarea unor examene riguroase, a obținut titlul de doctor în Teologie. În anul 1924, pe bază de concurs, a fost numit profesor la catedra de Studii Biblice al Noului Testament, la Academia Teologică din Cluj — cititorită în anul 1924 — prin strădania marelui ierarh al Eparhiei Clujului de atunci, Ni-colae Ivan. Ani de-a rîndul, profeso-rul Liviu G. Munteanu a suplini-t — cu deplină competență — și catedra de Studii Biblice al Vechiului Testa-ment.

Ca profesor, Liviu G. Munteanu proba calități care se cuvine să fie subliniate: mai întîi era de o conștiințiozitate și de o punctualitate de-săvîrșite. Nu-mi amintesc să fi ab-sentat sau întîrziat vreun minut de la cursuri. Punctualitatea lui era pro-verbială. Cursul lui era sobru, de esență, cu informații complete în problemele de teologie biblică. În cadrul lui urmărea să împărtășească cunoștințe și să le aprofundeze, spre a-l deprinde pe studenții cu sensul autentic al învățării revelate. La examene, dovedea o exigență deose-bită, nefăcînd pogrăminte celor de-lăsători și certăți cu disciplina... Cîntărea cu desăvîrșită obiectivitate și spirit de dreptate pregătirea stu-denților săi. Era profesorul cu conștiința vie a răspunderii pentru pre-gătirea temeinică a viitorilor slujitori ai Bisericii. Din profilul lui moral desprindem trei trăsături ce desfi-nează pe dascălul, preotul și omul de elită: demnitatea, sobrietatea și onestitatea.

Profesorul Liviu G. Munteanu s-a remarcat, în afară de catedră, și pe teren publicistic, onorînd cu scrisul lui revistele de specialitate. De la el ne-au rămas și o serie de lucrări, care prezintă aceleași caracteristici ce se întîlesc și în cursurile lui; ele sînt esențiale și de valoare, autorul contribuind — prin tipărirea lor — la îmbogățirea literaturii noastre teolo-gice, cu osebire a literaturii vechi și nou-testamentare. Enumerăm lucrările principale elaborate de dascălul no-stru iubit: *Istoria creației în lumina cercetărilor științifice*, Cluj, 1929; *Predica de pe munte*, Cluj, 1932; *Epistola Sf. Apostol Pavel către Galateni*, Co-mentar, 1940; *Viața Mîntuitorului no-stru Iisus Hristos*, Cluj — 1941; *Viața Sf. Apostol Pavel*, Cluj — 1942; *Viața Sf. Apostol și Evanghelist Ioan*, Cluj — 1943; *Viața Sf. Apostol Petru*, Cluj, 1944; *Viața Sfinților Apostoli: Matei, Iacov, Alfeu, Iuda Tadeu, Andrei, Iacov al lui Zevedei, Filip, Vartolomeu, Toma, Simon Zilotul, Iuda Iscarioteanul și Matia*, Cluj 1946. Este coautor la *Studiul Noului Testa-ment*, Manual pentru Institutele Teo-logice, București, 1954. A rămas de la el în manuscris o lucrare de va-loare deosebită: *Comentar la întreg Noul Testament* (Manuscrisul se gă-sește în posesia familiei).

Studii la diferite reviste din țară: *Viața lui Iisus* din punct de vedere istoric; *Caritatea și importanța ei* pentru păstoria sufletului; *Autenti-citatea documentelor revelației divine*; *Ierusalimul*; *Ziua Nașterii Mîntuitoru-lui*; *Minunile Mîntuitorului*; *Para-bolele*; *Critica Pentateuhului*; *Reve-lația divină străveche*; *Religia Ve-chiului Testament*; *Generalități asu-pra Sfintei Scripturi*; *Sf. Apostol Pav-el — mîntuitor cu brațele*; *Învierea lui Iisus*; *Spre o lume mai bună*; *Sf. Scriptură*; *Duhul lumii și Duhul lui Hristos*; *Atitudinea Mîntuitorului față de Vechiul Testament*; *Cădere protopărinților în păcat*; *Lupta împo-triva duhului vremii noastre*; *Jertfa Mîntuitorului în predica Sf. Apostol Pavel* ș.a....

Conferințe: *Personalitatea lui Iisus Hristos*; *Iisus Hristos-Omul*; *Iisus Hristos-Fiul lui Dumnezeu*; *Iisus în fața liberalismului modern*; *Biblia și știința*, *Religia și viața*, ș.a.

Pr. Prof. Dr. Liviu G. Munteanu a îndeplinit și funcții administrative: Rector al Academiei Teologice (1937—1947), Rector al Institutului Teologic de grad universitar din Cluj (1948—1952), dovedindu-se un cîrmaci înțelept al celor două așezăminte de învăță-mînt teologic superior. În anii urgiei hortysthe, L. G. Munteanu și-a asu-mat și responsabilitatea de editor și redactor al minunatei reviste de fa-milie „*Viața Ilustrată*“. Într-o vreme a fost și președintele Consistoriului spiritual al Eparhiei Clujului. În urma desființării Institutului Teologic (1952), a fost încadrat ca paroh în orașul Bistrița, dovedindu-se și în pastorație același zelos slujitor al ortodoxiei. În vara anului 1958, a fost promovat vicar administrativ al Episcopiei Va-dului, Feleacului și Clujului. În a-ceastă calitate, s-a remarcat prin ini-țiative de interes superior biseri-cesc, polarizînd în jurul său energii tinere, recrutate dintre foștii săi stu-denți.

În general, viața dascălului nostru a fost cu seisme, ca a oricărui pămîntean, a avut suferințe și coborîșuri. A avut parte de satisfacții după munca didactică și publicistică, apoi în fa-milia sa, dar a avut parte și de în-cerări grele, cum a fost pierderea fiicei mai mari Didina, într-un acci-dent din munții Făgărașului, și a agoniseli de o viață, ba ghimpii oa-menilor i-au pricinuit rîni și de altă natură ajungînd să-și sfîrșească viața în închisoare, fiind condamnat pe ne-drept. Dar și nedreptatea care i s-a pricinuit, a întîmpinat-o cu stoicism, împărțînd celor din jur hrană sufletească, îndeosebi bărbăție, atît de ne-cesară celor încercați... Chiar în cli-pele de restrîns, a făcut dovada că dispune de înțelepciune robustă, atri-buit definitiv lui al sufletelor mari...

Plecarea lui preîntimpurată din viață ne-a îndurerat pe toți, familie, foști învățați și prieteni. Iată de ce se cuvine să-i aducem prinosul prețurii și neuitării noastre ca unui dascăl care „slujba și-a făcut-o deplin“, excelînd prin înbinarea armonioasă a cuvîntului propovăduit — de la cate-dră sau amvon — cu exemplul vieții personale.

Pr. Prof. Ion Bunea

Numai despărțiți, numai separați...? Nu există altă șansă?

Creștinii greco-catolici din Transilvania de azi — a căror istorie începe doar la 1698—1700, dată ce i-a răpit de înaintașii lor prin anturaje politicești prea puțin religioase de la sinul Bisericii străbune — nu întrevăd oare astăzi o altă soluție mai bună decît a redeschide această ruptură în Biserica romă-nească?

Chiar așa de distanțați sîntem noi frații din trunchiul aceleiași credințe și neam? Chiar așa mari diferențe sînt între ei și ortodocșii încît nu se pot ruga împreună și nu pot să se înțeleagă? Trebuie neapărat să se pedaleze pe discordie? Nu este oare altă soluție decît să fie împărțiți creștinii români ai acestui ținut în două tabere neapărat. Nu e altceva de făcut decît să se creeze tensiuni și să-și întărească fiecare taberele de pe poziție proprie? Oare chiar așa să fie? Să nu existe o cale mai bună, o soluție creștină în momentul de față?

În ce ne deosebim de fapt? În patru puncte cum se stipula în varianta latină a actului unirii și nu în cea românească — despre care istoricul greco-catolic Nicolae Densușianu, ce a descoperit actul originar românesc la 1879 și care spune despre varianta latină că: „avem înainte o traducere din cele mai miselești și criminale, falsificarea unui document public... pentru a supune poporul român catolicilor și a desființa Biserica română de Alba Iulia...“: 1. — Primatul papei, 2. — Azimile, 3. — Filioque, 4. — Purgatorul. Atîta doar iar „din obiectul Bisericii noastre a Răsăritului nimic să nu se clătească... și toată legea noastră să stea pe loc...“

Din cele patru puncte de discordie rămîne doar unul de scandal cum recu-noștea un preot greco-catolic. Azimile — o inovație apuseană izolată din sec. VII, generalizată abia în sec. XI nu s-au folosit niciodată la Sfînta Liturghie de preoții greco-catolici, ci doar pîinea dospită așa ca dintotdeauna în Biserica orientală.

Filioque — adăos introdus în simbolul de credință abia în anul 1014 de papa Benedict al VIII-lea, doar de la sfîrșitul sec. XIX a fost introdus în cărțile de cult greco-catolic iar astăzi chiar Biserica romano-catolică a renun-țat la această inovație.

Purgatorul o altă inovație ce apare la fer. Augustin (sec. V) fiind pronun-țată oficial în Biserica romano-catolică la sinoadele de la Lyon (1274) și Flo-rența (1439) este indirect acceptat în Biserica răsăriteană dar nu ca un loc aparte ci ca o posibilitate a izbăvirii celor mai puțin păcătoși din iad pînă la judecata Universală.

Mai rămîne un singur punct și cel mai spinos în care ne poticnim din nefericire, dar nu este cazul. În papa, în episcopul și în primatul și în infailibilitatea lui. Biserica Orientală a recunoscut și recunoaște de fapt infailibilitatea episcopului de Roma, dar nu primatul absolut, nu suprapiscopatul pentru că Sf. Apostol Petru nu a fost un supra-apostol ci doar „primus inter pares“ primul între egali. Și ca dovadă că sinodul apostolic a fost prezidat și de Sf. Iacob (F. Ap. 15, 13; Gal. 2, 9) iar Sf. Apostol Pavel îl muștră pe Sf. Petru pentru fătărnica comisă (Gal. 2, 11). Iată, nici o pretenție de absolutism sau infailibilitate atît în Biserica Apostolică cît și în Biserica pri-melor veacuri. Primul mileniu a fost dominat de pentarhie (cele cinci patriarhate: Roma, Constantinopol, Alexandria, Antiohia și Ierusalim). Prezența primatului va fi una din cauzele schismei de la 1054. Primatul absolut va fi declarat la sesiunea a treia a Sinodului Tridentin (1562—1563), iar în 1870 la Sinodul Vatican I este decretată infailibilitatea papei, lucru ce va produce sminteală chiar în sinul Bisericii romano-catolice, desprînzîndu-se din ea „vechii catolici“.

Iată deci singurul punct în care ne poticnim. Aceasta e problema numărul unu, celelalte sînt minore, măruntisuri aproape inexistente.

În acest sens sînt pe deplin grăitoare și cit se poate de actuale cuvintele unui fruntas greco-catolic de la începutul secolului nostru, Alexandru Valda-Volevod. „Cînd noi descendenții semnatarilor actului de unire, noi în interesul cărora s-au rupt strămoșii noștri de Biserica românească orientală, căutăm să ne dăm seama, ce rezultate au produs iluziile atecesorilor noștri, atunci cu inima frîntă vedem, că răsplata iluziilor și jertfa lor pentru noi nu este decît crîncena deziluzie. Poporul român dezbînat în două tabere: uniți și neuniți suferă și a suferit toate relele ce rezultă din dezbîinare. Veleitățile confesionale sînt răul mai mic, dar ura între frați numai cu greu se poate înăduși prin presiunea opiniei publice și există între noi ca un morb cronic, care în tot momentul amenință cu izbucnirea unei crize acute.“

Purgatorul, papa, pîinea dospită sau nedospită, purcederea Spiritului Sfînt, cu un cuvînt cele patru puncte ale unirii să fie oare cauza acestei ure latente? Întrebați poporul, întrebați inteligența noastră laică de ambele con-fesiuni! Cel mult 1% are ideea despre acele subtilități de natură pur confe-sională-dogmatică!

Să fie oare niste termeni liturgici „Spirit“ și „Doamne îndură-te“ care și în cărțile de ritual greco-catolice doar la 1870, deci la 170 de ani după unire s-au introdus! Să fie oare pomenirea papei la Liturghie, care s-a practicat abia din deceniul al doilea al veacului nostru?

Nu credem fraților că acestea sînt temeli care ce pretind neapărat despăr-țirea în două „străni“.

Să fim la culmea ironiei cînd o Biserică unită se situează pe o poziție categorică a neunirii cu Biserica din care s-a rupt, cu neamul din care se cade să facă parte?

Este dureros cînd neglijăm interesele proprii noastre familii, cînd acceptăm ruptura și separarea la noi acasă de dragul de a ne uni și înțelegem cu străinii.

Să fie aceasta o tentație spre Occident, spre „triumfalismul“ Bisericii ro-mano-catolice? Ne putem schimba mama pe considerentul că alta e mai chipeșă, cum ar zice Iorga?

Mulți reclamă incompetența și decadența Bisericii Ortodoxe dar se fac a uita atîtea și atîtea păcate comise în Apus, cu atîtea perioade de declin, unde se pretinde totuși că este infailibilitate. Sub acest aspect cred că e nedrept să aruncăm cu noroi unii în alții.

Reclamă alții aportul cultural al Bisericii Unite în Transilvania și în special nașterea „Școlii Ardelene“. Nimeni nu contestă acest lucru dar de ce ni se bagă în seamă și criticele uneori chiar „tari“ ale corifeilor Școlii Ardelene împotriva Bisericii Romane, împotriva impasului în care se găsea Biserica Unită. Și apoi în condițiile umile existente, pe marea Șaguna să nu-l obser-văm? Dar pînă atunci aportul Bisericii străbune din perioada migrațiilor așa-zisului „mileniu întunecat“ cînd ne-a salvat ființa sub scutul mîntuitor în fața ropotelor sălbatice ale năvălitorilor să nu-l luăm în considerare? Ar fi obiec-tiv? Chiar dacă valul slav a lăsat amprente în limbă și în cult nu se-a rupt continuitatea cu spiritualitatea sud-dunăreană de tip roman adică a Imperiului roman de răsărit cu proveniență „ex toto orbe romano“, nu exclu-siv de la Roma.

Existența Bisericii greco-catolice este apoi justificată de unii din clericii ei ca o modalitate de unire dintre Biserica Ortodoxă și Biserica romano-cato-lică. Da, merge ca soluție practică dar nu ca metodă, adică prin răpire, prin presiuni, prin ruperea și învrăjbirea altei Biserici. Cum pot spera greco-catolicii la dezideratul unității creștine, la Biserica cea Una — cum o doresc mulți din Răsărit și Apus — cînd sar peste unitatea și înfrățirea de acasă, cînd într-o singură problemă se poticnesc și nu renunță? Cum își închipuie că se va realiza marea unire a Bisericilor noastre cînd ei sînt categorici în a nu reface unitatea Bisericii locale, între noi frații de același neam și singe?

Fraților, credința tuturor să urmărească scopul superior înfrățirea în aceeași Biserică și în același neam!

Fraților, mulți ați suferit pentru credința voastră — de ambele părți. Dar toate acestea nu trebuie trecute numai prin prisma proprie, unilaterală, ci avînd vederi mai largi, mai cuprinzătoare, în duhul unității și dragostei Bise-ricii noastre strămoșești și a neamului nostru românesc.

Fraților, sîntem la un moment decisiv al istoriei — „acum ori niciodată“ — să ne debarasăm de ambițiile deșarte, să lăsăm dragostea să lumineze cre-dința căci altfel este zadarnică (I Cor. cap. 13), să încercăm o modalitate de a nu-l împărți pe Hristos (I Cor. 1; 13) al cărui nume îl purtăm, să nu ne separăm în două „străni“, să nu tulburăm liniștea parohiilor noastre, să nu creăm animozități între credincioși, să nu comitem acest păcat al despărțirii, al separării și scindării Bisericii și neamului nostru ardelenes.

Ne legăm cu atîta insistență de cei 250 ani de ruptură? Chiar să nu ne pese de cei 1700 ani de dinainte? Să nu ne pese de marii noștri volvevozi și domni, de mînaștirile noastre din Moldova, din Țara Românească, sau de cele 150 din Ardeal care nu mai sînt pentru că generalul austriac Bukow s-a îngrijit să le steargă urmele cu tunurile pentru a desăvîrși unitatea în 1761? Putem fi indiferenți de confrății noștri de peste munți, de cei dintre Prut și Nistru ale căror suflete ard cu un dor nespus să se vadă și ei la sinul Țării și al Bisericii mame, iar noi de acasă să ne despărțim?

Iubiți frați, nu cred că sînt unii care să fie insensibili la toate acestea! Chiar așa de mare să fie ura, chiar atît de puternică ambiția? Poate că totuși a ura numai! Dar a multora nu! Și aceasta iată că o mărturisesc chiar preoții greco-catolici nereveniti și credincioși care cu o înaltă înțelep-ciune și credință curată pătrunsă de dragoste și realism declară că nu este bine să fim împărțiți. Deci există credincioși, preoți chiar greco-catolici, care se sperie de separare, de împărțire, deoarece nu folosește nici nouă (greco-catolici) nici vouă (ortodocșii). Hristos ne vrea uniți și înfrățiiți nu dezbinați!

Propunem tuturor fraților greco-catolici — clerici și mireni — să mediteze la această răscruce a istoriei credinței și neamului românesc și să nu se pripăsească. Să ne gîndim la acest popor, la tinerii și copiii noștri care au mari lacune în formarea lor religioasă, să nu-i pierdem ori sîmintă în măruntisuri. Să fim conștienți că urmașii noștri ne vor binecuvînta ori ble-s-tama de felul cum demarăm azi istoria și apoi mai presus de toate să ne gîndim că Dumnezeu ne va judeca faptele noastre.

Pentru aceasta propunem un dialog sincer, o conlucrare reciprocă, nu o denigrare, atît la nivel ierarhic cît și de jos! Să nu lăsăm ca animozitățile să prindă rădăcini. Să fim maleabili și sinceri unii cu alții. Să nu încercăm să ne evităm, să ne descotorosim unii de alții! Să încercăm să fim ca frații împreună și trebuie să reușim!

Să ne rugăm, să postim, ca lucrarea noastră să fie făcută după vrerea lui Hristos cu credința curată pătrunsă de duhul dragostei și unității!

Dumnezeu să ne ajute!

Pr. ort. Vasile Borca
Pr. greco-catolic Vasile Trif

XENOPOL-RIRIA

Fiind încă în primele clase de liceu, la Arad, mă minunam de impunătoare clădire a Palatului Cultural, situat pe malul Mureșului. În ore de re-creație mă plimbam, ori citeam cite o carte pe băncile celor două parcuri împrejmuit fastuoasă acea clădire unde peste citiva vreme aveam să devin fervent cititor. Mai apoi, chiar funcționar. Vorba e de biblioteca Palatului Cultural, pe care, iată, aici și acum, după atîția ani, mă străduiesc a o evoca. Dar mai înainte, firește, voi da prioritate unor nume de mare prestigiu, care au pre-mers cu mult-mul înainte chemării în amintire de acum. Mă gîndesc cu deosebită venerație la Per-pessicius, puțină vreme profesor la Arad, și-i alătur pe George Enescu, concertînd în sala de perfectă acustică. Ambii s-au pronunțat în termeni elogioși privind Palatul Cultural.

Voi fi iertat, oare, să mă încolonez unor atari nume mari din istoria culturii românești?... Deci, cum spuneam mai sus, ajunsese, pentru scurt timp, funcționar la aceea bibliotecă. Asta, prin 1939. Mă simțeam cît se poate de bine în atmos-fera de liniște a cărților, turburată uneori plăcut, nu-i vorbă de valurile rîului izbind, ca în *Veneția* lui Eminescu, pereții severi. Rafturi peste rafturi. Unul, mai ales din ele, îmi ține trează memoria: plin de la un capăt la altul de opera lui Voltaire. Tomuri voluminoase legate în piele albă de vițel. O secție, sau bună parte din cărți, o forma *Bi-blioteca A. D. Xenopol*. Zilnic, cerînd astfel slujba, deschideam și închideam ușa albă, înaltă.

Riria nume de poetă a Coraliei, soția lui Xeno-pol, își petrecea verile la Lipova, stațiune nu de-parte de Arad, vestită prin „apa acră“ curgînd, captată, de secole. Abia îmi potrivisem chipul cu snur de argint, deci, într-a înția la liceul „Moise Nicoră“ din Arad, cînd, bolnăvicios, mama, țărancă, m-a dus la băi, la Lipova. Să mă „înteam“. Înconjurînd un frumos pavilion, parcul îngrijit farmacie, îmi arăta pentru orientare, mici tăblii scrise. Una din ele era botezată „Aleea Riria“. Că am văzut-o pe Riria, nu așa putea să jur cu mi-na la inimă. Sigur este, că pe una din cărării admi-ram mersul tacticos al lui Ioan Lupaș, ministru al sănătății. Copil de sat, de la coada vacii, nu mai văzusem pînă atunci, pe cel mai mare dregător al Statului. Imediat după împăratul. Riria uneori, du-minicile, din stațiune se rezepea pînă la Arad. Fă-cea drumul, presupun, cu vestitul „tramvai elec-tric“, atît de la îndemînă mie, mult mai tîrziu, spre a-l vedea pe Emil Montăia, să-l aud cîntîndu-și la vioară noua compoziție. Pe meșterul șirian, fost

prieteni cu Slavici, îl admiram pentru astfel de în-deletniciri, dar și pentru faptul că îmi umplea pa-harul, cu arome aduse din „podrum“. Riria, sînt încredințat că a folosit duminicile la Arad, pentru a dona cărți Palatului Cultural. Soțul murise în 1920. Iată ce spune ziarul „Românul“ din 9 iunie 1929, în cadrul articolului de fond *Gheorghe Coșbuc și A. D. Xenopol*... „După moartea sa (n.n. A. D. Xenopol) venerabila văduvă a marelui dispărut, a lăsat Palatului Cultural din Arad, vasta bibliotecă a fostului său soț“. Același ziar, de duminică 16 iunie 1929, publică pe două coloane solemnitatea dezvelirii statuiilor ce avuse loc, prezenți un repre-zentant al guvernului, al instituțiilor culturale. Anume am căutat în asistența publicată în ziar, prezența Ririei. Nu am găsit-o. În schimb e înse-rată „doamna Coșbuc“. Autorul amînduror statui — Coșbuc și Xenopol — este tînarul sculptor Gheorghe Groza, preferat lui Romul Ladea, a cărui lucrare a fost găsită bună, de Comisie, spre a fi ridicată pe soclu în fața Palatului. Incontestabil, realizată net superior emulului său. Riria s-a pronunțat pentru Gheorghe Groza, găsind chipul so-țului, mai „senin“. I s-a dat cîștig de cauză. Cred că „ciorovăiala“ i-a produs indispoziție. Astfel s-ar explica lipsa ei de la solemnitatea grandioasă a dezvelirii. Ladea nu a rămas în pagubă. Lucrarea se află și acum la muzeul din Arad.

Riria, un prea frumos nume, întocmai ca Zulnia, mama lui Iorga, cît de bine le stă pe coperta unor cărți poezie! În ce privește pe cea dintîi, titlurile nu le transcriu pe cele știute, de la Academie, ci de pe mormîntul de la Bellu, cum treci puțin de capelă, la stînga. Vezi, la căpătîi, o tablă de mar-mură albă cu inscripția:

A. D. Xenopol (1847—1920); Coralie Xenopol Riria
Pe lespezea de bronz, desenată o clădire stil ele-nic, și, începînd chiar de la fronton descifrezi ușor strofa:

Maestrului: Maestre, în tot gîndul tău, / Găsit-am ne-murire, / Și eu m-am înălțat mereu / Spre sfînta ta iubire.
(Riria)

Mai jos, tot pe lespeze, gravate titlurile: *Istoria Românilor*, *Cuza Vodă*, *Teoria istoriei*, ca, mai la o margine să vezi cizelate rafturi pe cotoare cu inițialele A.D.X. Urmează din opera poetei *Limia și Nicovara*, *Cinturi vechi*, *Cinturi noi*, *Ultima rază din viața lui Eminescu*, *Chiajna și Ion Vodă cel cumplit*.

Vegheat de o candelă pîlpîind o flăcăruie, tot acest ansamblu de texte sepulcrate, se încheie cu epigraful:

Ririei: Cum vrei tu oare să-nțeleg / Atîta ferticitate, / Căci în neant eu am trăit, / Pana ce tu mi-ai hărăzit, / Duloa-sa ta iubire (Maestru)

(Continuare în pag. a 4-a)

Petre Pascu

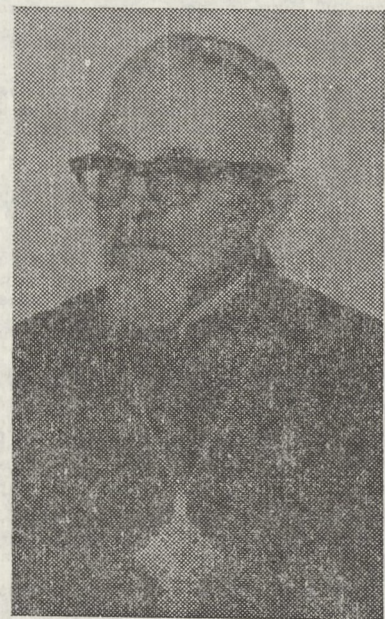
Protopop stavrofor Gheorghe Secaş

A văzut lumina zilei în comuna Râhău, județul Alba, la 28 februarie 1904. Mama sa, Ileana Secaş, a fost fiica dascălului Benescu, tatăl, Petru Secaş, a fost plugar. A fost cel mai mic din cei 6 frați. Romul, întâiul lui a dispărut pe frontul din război al primului război mondial, cinstindu-i-se memoria pe monumentul eroilor din centrul satului. Mama sa, femeie energică a condus oboștea ca primărită în acele vremuri, bucurându-se de respectul și încrederea consătenilor.

La 6 ani a fost dus la școala din sat, fără a fi înmatriculat, pentru a învăța scrierea românească. La 7 ani a fost înscris la școala de Stat din Sebeș Alba. A terminat cele 4 clase primare ca premiant absolut. A trecut apoi la gimnaziul săsesc din același oraș învățând și realizând performanțe școlare maxime. Venind zorii României Mari s-a înscris la Liceul Aurel Vlaicu din Orăștie. La terminat ca premiant de onoare. Asemeni mamei marelui Mitropolit Andrei Șaguna, Mama Leana l-a îndrumat pe fiul său Gheorghe de la 6 ani, din etapă în etapă spre chemarea preoției. Strădania sa n-a fost zadarnică. Luându-și strălucit „Matrușă”, tânărul se înscrie la Sibiu la „Academia teologică Andreiană”. În timpul studiilor se impune, astfel că este remarcat de tânărul pe atunci — Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan —. Absolvind strălucit studiile teologice, marele ierarh îl trimite la studii la Strasburg, în Franța. Aici studiază la Facultatea de Teologie catolică, urmând și cursuri la Filologie. În cei trei ani, a studiat cu pasiune, a devenit președintele Asociației Studenților Români din Strasburg. În cadrul acestei asociații care purta numele savantului Nicolae Iorga, a organizat festivalul român pentru comemorarea celei de-a zecea aniversări a României Mari. În paginile presei locale din 10 mai 1929, a publicat articolul „52 de ani de Independență” plasând în cadrul istoric această comemorare.

După luarea licenței la Strasburg, a revenit la Sibiu. Aici este încadrat la Institutul Teologic Andreian, predind omiletică și morală. Primește Talna Preoției. Se căsătorește cu Virginia-Eleonora Dordea, nepoata directă a lui Ilie Măcelar. Marele Mitropolit Nicolae Bălan îl trimite să studieze la Atena. După cei doi ani de studii la universitatea din Atena, revine la Sibiu. Devine preot al catedralei ortodoxe, continuă cursurile la Facultatea de Teologie. Cercează manuscrise vechi aflate la biblioteca profesorală a Academiei teologice „Andreiană”.

Participă la al IV-lea SOBOR misionar ortodox român de la Chișinău din 29 oct.—1 noiembrie 1933. Până în 1940 va preda religia și la Liceul Gheorghe Lazăr din Sibiu. A propovăduit cuvântul Domnului în Revista Mitropolia Ardealului. A fost redactor

al „Luminii satelor”. Permanent a scris la „Telegraful Român”. A fost un preot cărturar cu o fierbinte activitate publicistică. Facea turnee de conferințe religioase în calitate de consilier misionar al Mitropolitului Bălan, militând ardent contra răspîndirii sectelor, proiectând filme cu conținut biblic. A comparat neconținut textele Bibliei, nedespărțindu-se de edițiile grecești, latine, ebraice, franceze, germane. Un exemplu al acestui permanent comparatism s-a concretizat în redarea corectă a textului liturgic: „Ridicați porți pragurile voastre, să intre Împăratul Măririi”. (Vezi articol în Mitropolia Ardealului).

Între 1941 și 1943 a fost preot militar. A trăit experiența dură a frontului. Înainte de Stalingrad a fost numit de Mitropolitul Nicolae Bălan din nou

consilier, la Arhiepiscopie la Sibiu. Alături de marele ierarh a condus „Oastea Domnului”. În testamentul său, Mitropolitul Nicolae Bălan scrie: „Vrednicul și inimosul consilier pr. Gheorghe Secaş să-i fie lăsată conducerea Oastei Domnului” căci aceasta în minile sale va aduce mari servicii Ortodoxiei.”

Cît a fost consilier bisericesc a coordonat permanent „Îndrumătorul bisericesc”. Pe lângă articole precum „Rugăciunea”, redacta la zi îndrumările tipiconale.

A apărut ortodoxia românească din toată ființa. A luat cuvîntul la conferința de la clubul „Independența” din martie 1959, la discuțiile pe marginea expunerii prof. Popescu-Neveanu, apărînd cu demnitate credința românească. Au fost de față profesori și studenți de atunci ai Institutului Teologic Sibian. Urmare a acestor luări de cuvînt a fost faptul că i s-a impus în 1962 retragerea din funcția de consilier arhiepiscopal. S-a retras paroh la biserica Sf. Nicolae din cartierul sibian Lazaret. Aici a păstori, predicînd neobosit Evanghelia lui Hristos peste 17 ani.

A scris toată viața. În 1931 a tipărit la Sibiu cartea „...Toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm. În 1937 publică în colecția „Popasuri duhovnicești” cartea „În școala suferinței creștine”. Alte titluri tipărite: „Ce este Biblia?”, „Taina Mîntuirii”, „Ce este Biserica?”, „Din viața mușicului Gheorghe”, „Pășune duhovnicească”, „În școala dragostei lui Iisus”.

În anii 1958—59 a tradus din limba germană cartea preotului I. H. Ingraham „Vlăstarul din casa lui David” — „Treia ani în Sfînta Cetate”, 205 pagini bătute la mașină. Spera să ajungă ziua să o vadă tipărită. A tipărit multe broșuri pe teme religioase, din istoria bisericii, articole monografice despre mari teologi contemporani. Lăsa în urmă un jurnal în 12 caiete. Lăsa un sîntar cu predici organizate tematic. N-a încetat pînă în ultima săptămîna de viață să citească sfîntele cărți. Avea disciplină a studiului pe care a cultivat-o toată viața.

A fost modest, cultivînd discret milostenia. Tot ce a avut a împărțit săracilor. Mărturie, sint multe familii din Sibiu pe care le-a ajutat material din puținul său.

A trăit o viață în slujirea Bisericii străbune, a apărării Ortodoxiei românești prin pasiunea neobosită pentru predică, prin cuvîntul scris și vorbit.

Prof. Marieta Nistor
născută Secaş

OMAGIU ȚĂRÂNCII ROMÂNE

Tu, fiică umilă a neamului românesc, a pămîntului acesta îmbrățișat de ape și înșurubat în Carpați, tu, țărâncă română, Marie, Ană, Stancă, Ioană, Rodică, Smarandă, Ileană... — tu, pruncă incredințată așa sau altfel lui Hristos în scaldă purificatoare din cristelnite și în sfîntenia altarelor străbune, tu care ai apărut și te-ai stins neștiută, cu nume dar anonimă, îmbrăcată doar în propria ta umbră acolo sub streșina veacurilor ca să nu rămînă pentru urmași nici măcar urma tălpilor tale, nu cumva să se împiedice de ea, tu, soră a necazurilor, logodnică a tăcerii, mireasă a amorului, tu, istovită țărâncă română, bine meriți astăzi mai mult decît oricînd însemnele aurite ale cinstirii noastre. Îți tragi sfioasă colțul năframei la gură ca să-ți ascunzi un suris fîrav și îndoielnic: „Lasă-mă, domnule, pămîntului să ne-adune... Sînt o biată femeie neștiută de nimeni... Ba, să nu păcătuiesc, unii își mai aduc aminte cînd și cînd de mine dacă-mi găsește ceva ce am ținut ori am cusut... Despre țesăturile și cusăturile astea mai zic cîte ceva, e drept, frumos... Cît despre mine... Am făcut și fac și eu umbră pămîntului... Lasă-mă în lumea umbrelor...” Așa parcă te-aud.

Un iscusit minutor de condei a rostit acum 50 de ani în fața învățătorilor țării o minunată „laudă” a bărbatului tău, a țărânului român. A spus că el a fost și a rămas păstrătorul ființei curate a neamului și a limbii pe care a moștenit-o, că el a bătut pietrele de hotar ale întinsului țării, că a coborît de Dumnezeu în adîncul sufletului său ca să-i plămădească legea românească.

Și tu, țărâncă română, erai cuprinsă în această laudă. Pe cît îmi stă în putință lasă-mă să te desprind puțin din ea. E greu pentru că vreau să-ți vorbesc pe limba ta ca să mă înțelegi ușor, fără casnă. Cinstirea asta merge numai către tine, numai pe tine vrea să te dezmiere, numai tu să o simți, bună și trudită țărâncă română.

Te-ai ivit din negura veacurilor în bordeie crescute din pămînt precum mușuroaiele cîrțitelor, te-ai ivit palidă ca iarba pîrjolită de arși. Ai supt piept vested, vîguit, dar învelită în priviri calde, duioase, în care n-ai văzut decît lumina dragostei, nu și zbuciumul gîndurilor înlăcrimate de norii amărăciunii. Plîngeai cînd simțea pieptul sec, dar uitai de foame cînd erai așezată să adormi și ți se îngina domol și obosit, ca o sfîrșeală dulce, „nani, nani, puia mamii”. Te-ai ridicat apoi copăcel și ai ieșit în fata bordeiului, frecîndu-te la ochi uluită și coplesită de culorile și minunățiile firii. Ai luat în palme țărîna de sub tălpile tale și ai privit-o umită și înfiorată, simțind parcă în grîunțele ei ființă din carnea și oasele înaintașilor tăi.

Te-au învățat bunica și mama că acolo sus, dincolo de soare și de stele, este Cîinele care privegează. Cînd va sosi ceasul El va ridica peste lume cumpăna dreptății, și oamenii care veneau în goana calilor plesnind din bice, vor pieri. Și într-o zi, ai simțit că-ți îmboldește pieptul și că-ți strălucesc ochii cînd un Ion din vecini îți încurcă calea. În ziua în care a venit la ai tăi și le-a cerut să te lase ca să faciți împreună un bordei nou, ți-ai adus aminte că în copilărie mai și zîmbeai...

Și ai avut și tu copii, băieți și fete, unul după altul, dar mulți ca să-ți rămînă măcar o parte pe pămînt, nu sub glee. Ți-ai rupt de la gură ca să le ajungă lor și să-ți poți păstra. Ai trudit la rîndu-ți hămesită și istovită ca să aibă ei măcar un grăunte de răsăd de la viață. Și într-o zi Ion al tău și-a luat coasa și s-a dus. Ai văzut apoi casele cele mari în flăcări și ai crezut că a sunat ceasul dreptății. Dar Ion nu s-a mai întors, bordeiele au fost făcute una cu pămîntul și tu ți-ai scăpat copiii fugind în pădure. Te-ai chinuit apoi să-ți faci alt bordei, dar cînd să-ți fie copiii de ajutor și s-au luat băieții la oaste și nu s-au mai întors nici ei. Nu mai aveau lacrimi, ochii îi erau seci cînd l-ai ridicat către cer a blestem. Inima însă nu te-a lăsat să-l rostești. Ai găsit acolo în ea mîngîierea Celui răstignit pe cruce și blînda Lui binecuvîntare ți-a dat tărie. Auziseși de moața Pelaghia și de moldoveanca Vitoria, dar ți-ai spus că ele prea s-au purtat ca niște bărbai ca să fie femei adevărate.

Ți s-a dat pămînt și te-ai legat de el cu rîvnă și hărnicie. A venit însă blestemul roșu și ți l-a luat. Tot ce strînseseși în gospodăria ta a început să se risipească. Gurile flămînde strîne în jurul mesei te rugau, adesea plîngînd, să le pui ceva dinainte. Te-ai dus să faci zile-muncă, dar din rîu ai dat în mai rîu. Istovită te așezai seara să adormi, după ce îngemuneai în fața icoanelor cu copiii lîngă tine ca să ceri mila și îndurarea Domnului, ocrotirea și sprijinul Maicii Lui. Copiii se linișteau, dar somnul tău se chinula în volbură gîndurilor. Te frămînta necunoscutul zilei care urma, te răsucea și te înfricoșa. Ce bine că ei dormeau. Nu-ți puteau vedea lacrimile, nu-ți puteau auzi sughițurile. Doamne, Doamne, cum mai poți răbda blestemul?

Și Dumnezeu te-a ascultat, amărită țărâncă română. N-a mai răbdat. Ți-a dat aripi de înger să zbori senină în întîmpinarea și cinstirea strălucitoare Sale întrupată. Te-a desferecat din obezile silinției și ți-a înflorit nădejdie. A coborît mîngietor lîngă tine să te alinte și să-ți umple pieptul de lumina Lui.

Iată, a sosit primăvara. După patimi vine învierea. Pămîntul îți zîmbește, sfîntenia lui te cheamă. Risipirea gospodăriei tale încetează, puterile familiei tale cresc pentru că dragostea și înțelegerea de la temelile ei nu mai sînt tulburate de hăituirile roșii. Mîngîie-ți unelele care ți-au bătucit palmele, împodobește-ți casa, îndestulează-ți copiii și-ți crește sănătoși și voioși, cu neîmurmurată încredere în puterea și ajutorul lui Dumnezeu, în credința sădită în tine de părinți și moșii tăi. Destul ai trăit rînd cu rînd, femeie din femeie, prea destul ai trăit umilă, ștearsă, amărită și neștiută de nimeni. E vremea să ridici capul, biată țărâncă română, e vremea să-ți însenezi ochii, tu Precistă a sufletului românesc.

C. Dragoman

Avram Iancu în tradiția poporului român

Avram Iancu este unul dintre cei mai reprezentativi eroi ai neamului nostru. El este o figură trecută în tradiția poporului, alături de Horia și alți fii ai motilor. Scriind despre Avram Iancu autorul Florian Dudaș (Timișoara 1989 p. 330) își grupează materialul în trei capitole mari: Iancu omul, Revoluționarul, Martirul. În capitolul întâi tratează despre copilărie, adolescență și anii de studii al lui Avram Iancu. Capitolul al doilea are următoarele titluri: Primăvara libertății. Tribunalul poporului. Cetatea din munți. Războiul național. Luptele de la Abrud, Lupta de la Fîntînele, Sîrșitul revoluției, Oamenii libertății, Transilvania, Țara Românească. În capitolul al treilea grupează materialul în aliniatele intitulate: Răsplata imperială, Craiul și împăratul, Umbra lui Iancu, Sîrșitul.

Pentru actualizarea prezentei lui Avram Iancu în mijlocul nostru menționăm ca potrivit datelor furnizate de autor, Avram Iancu s-a născut în comuna Vidra de Sus în anul 1824. La școala situată în hotarul crîngului „Pe Tîrșă”, a învățat azbucurile și numerele, să scrie și să citească. După puțintică instruire din Vidra, a fost trimis la școala primară din satul Neagra, sat vestit prin școala sa. A învățat foarte bine. La examenul de absolvire frunțașii din partea locului, încîntați și mulțumiți peste măsură de răspunsurile elevului Iancu, l-au cinstit cu cîțiva galbeni. Mai departe a urmat școala la Cîmpeni, unde a fost găzduit la frunțașii familiei Șulțiu. După terminarea școlii din Cîmpeni se înscrie la Gimnaziul din Zlatna, cu limba de predare latină. Urmează apoi liceul din Cluj și se hotărăște să devină avocat. La facultatea de drept a avut contemporani pe tribuni: I. Axente Sever, Iacob Bologa, Enea Hodoș, Iacob Mureșan, Aron Pumnul, Iosif Sterca Șulțiu ș.a.

A devenit apoi cancelar, practicant de avocat în Tîrgu Mureș, unde, prin făptura sa impunătoare, prin cultura și calitățile sale, devine cea mai distinsă personalitate. A fost unul dintre organizatorii Adunării de la Blaj din 1848 și conducătorul revoluției din 1848 din Transilvania. Îndurerat de insoțes și înșelat de împăratul de la Viena, în privința libertății românilor, moare în septembrie 1874 la Baia de Criș în vîrstă de 44 ani.

Ultimele lui cuvinte au fost: „Dragii mei să țineți unul la altul ca atunci veți fi tari... Cînd voi muri să nu mă duceți în satul meu natal Vidra de Sus, ci să mă îngropați la umbra Gorunului lui Horia, că aici mi-a fost mie mai drag în viață” (p. 283).

Insemnul funerar al eroiului e simplu, precum modestă i-a fost și viața. Pe crucea mormîntului său scrie doar: „Avram Iancu, avocat și prefectul Legiunilor române 1824—1874”.

Așadar pe Avram Iancu nu-l preocupă interesele sale personale. Prin eroismul său genetic Iancu s-a lăsat profund preocupat de soarta neamului său, de prăpastia ce despărțea pe semeniul lui de lumea avută. Cu prilejul unei înfrîniri Iancu a afirmat că „drepturile istorice trebuie să se răstoarne în fața drepturilor umane”. De aceea el nu era preocupat atît de dorința de a deveni avocat cît mai de grabă de a desrobii poporul „să ție iobăgia”, cum se rostea el. Cînd în 1848 flăcările revoluției învăluie Europa, Avram Iancu, asemenea lui Nicolae Bălcescu, se dăruie cu trup și suflet cauzei poporului și scăparea poporului de zilele fără număr de muncă obligatorie și gratuită pe moșia grofilor. La Adunarea de la Blaj, din 1848, Iancu sosit însoțit de 10.000 de moți, organizați în cete și disciplinați militărește. Înfrățindu-se mulțimii Iancu a zis: „Hristos a înviat! Libertatea a înviat! Întors în Munții Apuseni a pregătit organizarea și înarmarea românilor, a vestit desființarea iobăgiei și că pămîntul domeniului fiscal au intrat în posesiunea țărănilor. Invitat înaintea Comisiei de judecată Iancu nu s-a prezentat ci

s-a retras în munți pregătind rezistența după principiile militare romane”. El organizează planul mobilizării generale împărțind Transilvania în 15 prefecturi conduse de prefecti cu atribuții militare și administrative, toate sub comanda Craiului, cum îl zicea poporul.

Miscarea de eliberare a românilor s-a întins peste întreg Ardealul. S-au dat lupte grele cu măruntale tunuri de lemn, dar cu un curaj și cu o nădejde mare.

Concomitent cu desfășurarea războiului național organizarea Transilvaniei ca „țară românească” a reprezentat, în lumina programului Revoluției, dorința și vrea înțelegului popor de pe acest pămînt.

Tradițiile privind desfășurarea Revoluției sînt numeroase. Ele toate invocă rolul conducător al lui Avram Iancu.

Odiștea martiriului este ceea ce s-a păstrat mai de preț în tradiția poporului. Amintirea lui Avram Iancu este și azi vie în Munții Apuseni. În lumina acestor amintiri Vidra e un Olimp, Tebea un altar, iar muntele templu sfînt. Credința aceasta definește adevărul că Ardealul s-a păstrat în ale lui, în cele originale, numai printr-o rezistență dinăuntru a ființei naționale.

Viața lui Avram Iancu „cel mai mare și mai vestit fiu al Munților Apuseni”, a fost o preocupare îndelungată și asiduă a lui Florian Dudaș. Prin silințele dînsului cunoaștem multe detalii inedite din viața eroiului. Cităm doar: Tatăl lui Iancu (1972), Predica rostită la înmormîntarea lui Avram Iancu (1988), Zarandul.

Cartea de care ne ocupăm constituie un frumos act de eroism din istoria dezrobirii noastre. Din carte rezultă că Avram Iancu aparține poporului nostru însoțit de libertate, dar tot așa de mult aparține el și generațiilor europene care au crezut cu putere în biruința ideilor mari. Cartea în relief dinamica spirituală și națională a poporului nostru. Scrisă cu puterea de a răscoli istoria, cartea intră în patrimoniul lucrărilor de mare valoare.

Pr. prof. Nicolae Neaga

XENOPOL-RIRIA

(Continuare din pag. a 3-a)

Citind, acolo la mormînt, mă duceam cu gîndul la catrenul ticluit de Xenopol pentru Eminescu, pe care într-o zi îl căută la domiciliu. Spre marea lui dezolare, nu l-a aflat acasă. A scris, atunci, pe un bilețel lăsat la ușă, următoarele:

Neuitatu-te-am, / Căutatu-te-am, / Negăsit-te-am, / Mult doritute-am (Xenopol)

Cît îi va fi plăcut lui Eminescu strofa, devenită mai apoi celebră! Singur, în hohote de rîs, mînuindu-se de ingenios formulate versuri în forma lor arhaică. Era acel bilețel lăsat la ușă, ca o inscripție la intrarea într-un Lapidarium.

Și, erau cuvintele acelea de profundă afecțiune, de prietenească admirație, pare că prefigurarea unui gînd, și anume, acela de a edita un volum *Eminescu*. Fapt împlinit. Un volum de premergere în materie de editare a Poetului nostru național.

COMITUL DE REDACȚIE: Dr. Antonie Plămădeală, Mitropolitul Ardealului — președinte; Pr. prof. Dr. Dumitru Abrudan — redactor responsabil; Arhid. prof. Dr. Aurel Jivi, redactor adjunct; Arhid. Gheorghe Papuc, Pr. prof. Dr. Mircea Păcuraru; Arhid. Ezechil Oancea, tehnoredactor; Pr. Vartolomeu Constantinescu, corector.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Cititorii din străinătate se pot abona prin „ROMPRESFILATELIA”, sectorul export-import presă P.O. Box 12-201, telex 10376 presfir București, Calea Griviței nr. 64—66

ABONAMENTUL pe un an: 150 lei. Cont nr. 45.10.4.09.2.

Taxa poștală plătită în numerar

Tiparul Tipografiei Eparhiale, Sibiu

| 44.206 |